

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága az ifj.dr.Szilágyi István ügyvéd által képviselt felperesnek a Lantos Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr.Lantos Bálint ügyvéd) által képviselt I.r. és a jogtanácsos által képviselt II.r. alperes ellen kártérítés megfizetése iránt a Fővárosi Bíróságnál 28.P.25.031/2007. szám alatt folyamatban volt és a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.21.902/2009/4. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperes által 37. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi és a Fővárosi Bíróság 28.P.25.031/2007/32. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a II.r. alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 65.000 (Hatvanötezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget és 25.000 (Huszonötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, míg a felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

I n d o k o l á s

A felperes munkahelyét 2006. szeptember 27-én két fegyveres férfi megkísérelte kirabolni. Az egyik tettes a felperest túszként magával vitte, egy gépkocsiba ültette, majd a gépkocsivezetőt kényszerítette, hogy a helyszínről hajtson el velük. A helyszínre érkező rendőrök a gépkocsira több lövést adtak le, annak kerekeit, a hűtővíztartályát meglőtték, emiatt a gépkocsi csak lassan tudott haladni, majd azt követve még további lövéseket adtak le a gépkocsi karosszériájára, szélvédőjére.

A felperes a keresetében nem vagyoni kára egyetemleges megtérítésére kérte az alperesek kötelezését, a fegyverhasználatot jogellenesnek minősítette, mert életét és testi épségét az veszélyeztette és pszichés károsodás érte.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Az I.r. alperes elsődlegesen a perből való elbocsátását kérte, mert nem az ő alkalmazottai magatartását sérelmezte a keresetében a felperes, ezért érdemben a kereset elutasítását kérte. A II.r. alperes is a kereset elutasítását kérte, vitatta mind a jogalapot, mind az összegszerűséget. Állította, hogy a rendőri intézkedés során

fegyverhasználatnak nem minősülő, tárgyra leadott lövések történtek, a rendőri intézkedés szakszerű volt, a vizsgálat is ezt támasztotta alá.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a II.r. alperest kötelezte 900.000 forint nem vagyoni kár és 2006. szeptember 27-től járó késedelmi kamatának a megfizetésére, míg az I.r. alperessel szemben a keresetet elutasította. Megállapította, hogy az I.r. alperes nem felel az önálló jogi személyiséggel rendelkező rendőri szervek által okozott károkért. A II.r. alperes felelősségét azért állapította meg, mert bár a rendőrök eljárása megfelelt az adott intézkedés különös és általános jogszabályi követelményeinek, tehát jogszerű volt, de az nem felelt meg a szükségesség és arányosság általános követelményének. A felperesnél az eseménnyel okozati összefüggésben kialakult pszichés károsodásra figyelemmel, a felperes nemére, életkorára, a kárkori élet- és értékviszonyokra is tekintettel 1.000.000 forint nem vagyoni kárt állapított meg, amelyből levonta azt az összeget, amit a jogsérelem miatt az Egyesület közvetítésével a munkáltatójától kapott, ezért 900.000 forint megfizetésére kötelezte a II.r. alperest.

Az elsőfokú ítélet ellen a II.r. alperes nyújtott be fellebbezést, elsődlegesen annak megváltoztatását kérte és a kereset elutasítását, másodlagosan a nem vagyoni kártérítési összeg mérséklését. Állította, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A felperes a leadott lövések jogszerűségét, annak jogi minősítését kifogásolta, de nem tudta alátámasztani azt az állítását, hogy az intézkedése nem volt jogszerű. A szakértői vélemény rámutatott arra, hogy a felperesnél kialakult poszttraumatikus stressz kiváltó okai között részben szerepelnek a rendőrök által a gépjárműre leadott lövések, de maga a rablás, a per, az azonos munkahely és a pszichoterápia elmaradása is befolyásoló tényező.

A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a keresetet teljes egészében elutasította. Megállapította, hogy a II.r. alperes nem tanúsított olyan jogellenes és felróható magatartást, mellyel okozati összefüggésben állna a felperes szakértői bizonyítással igazolt pszichés károsodása. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 53. §-ának (1) bekezdése alapján szándékos, személyre leadott lövés nem volt, ezért lőfegyverhasználatnak nem lehet tekinteni a rendőrök által a gépkocsira leadott lövéseket. A felperes nem tudta bizonyítani, hogy jogszerűtlen volt a rendőrök intézkedése. Önmagában a lövések száma nem alkalmas az elsőfokú bíróság által megállapított arányosság és szükségesség követelménye megsértésének a megállapítására. Nem a leadott lövések számából kell kiindulni, hanem azt kell mérlegelni, hogy a felfegyverzett, a tűszokat fegyverrel fenyegető, menekülni szándékozó elkövetőt miként lehet

megakadályozni a helyszín elhagyásában, vagy miként lehet a számára lehető legnehezebbé tenni a helyszínről való távozást, hogyan érhető el, hogy minél gyorsabban befejeződjön a túszejtéses szituáció és miként akadályozható meg, hogy az elkövető további személyeket ne veszélyeztessen. A leadott lövések nagy száma épp azt a célt szolgálta, hogy a jármű hamarabb mozgásképtelenné váljon. A leadott lövések a járművet és nem a gépkocsiban ülőket érték, a lövések iránya - kerekek, motorháztető - pedig azt támasztja alá, hogy a rendőrök célja a jármű mozgásképtelenné tétele volt.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, abban annak hatályon kívül helyezését és a keresetének megfelelő döntés meghozatalát kérte. Előadta, hogy téves és jogellenes az ítélet indokolása, mert az intézkedő rendőrök a már kilőtt kerekű és hűtőjű gépkocsira többször rálőttek, ezzel pedig veszélyeztették a benne ülő személyek életét és testi épségét és ezzel az Rtv. 15. § (1) és 16. § (1) bekezdését is megsértették e rendelkezések figyelmen kívül hagyásával. A helyszínen a rendőröknek arra is figyelemmel kellett lenniük, hogy a gépkocsiban két ártatlan ember is ült az elkövetőn kívül, ezért elsősorban azt kellett volna mérlegelniük, hogy az ő életüket és testi épségüket ne veszélyeztessék. Hivatkozott a 9/2004. (III.30.) AB határozat tartalmára, amelyből megállapítható, hogy az ártatlan személyek élethez, testi épséghez, egészséghez fűződő joga megelőzi a bűnüldözési érdeket. Jelentősége van annak, hogy fegyverhasználat történt, ugyanis a bizonyítás anyagából megállapítható, hogy a lövéseket szándékosan adták le, azok személyre irányultak, mert a lövések a gépkocsinak éppen a személyek tartózkodására alkalmas részét, az utasterét érték, azt, ahol a felperes is ült. A fegyverhasználat tényét alátámasztja a rendőrségi vizsgálat anyaga is, mert az hosszú ideig a löfegyverhasználat tárgyában folyt. A fegyverhasználat esetén pedig az Rtv. 55. §-a alapján a jogellenesség megállapítható, mert olyan személy életét és testi épségét veszélyeztették, akivel szemben annak jogszerű használata nem állt fenn és a felperes ilyen személy volt. Az indokolás az Rtv. 53. és 55. §-ának rendelkezéseit is sérti. Az autó kerekeire és hűtőjére leadott lövéseket követően a már csak lassan haladó gépkocsira leadott további lövések nem felelnek meg a szükségesség és arányosság követelményének arra is figyelemmel, hogy ekkor már nemcsak a kerekre lőttek. Álláspontja szerint nem csupán a löfegyverhasználat esetén, hanem a tárgyra történő lövés esetén is figyelemmel kell lenni arra, hogy mások életét, testi épségét ne veszélyeztessék. Minderre figyelemmel a jogerős ítélet sérti az Rtv. 15. §-ának (1), a 16. §-ának (1), az 53. §-ának (1) bekezdését és az 55. §-ában foglaltakat, a Ptk. 339. § (1) és 349. § (1) bekezdését, valamint a Pp. 206. §-ának (1) bekezdését.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem nyújtottak be.

A Pp. 270. §-ának (2) bekezdése alapján a Legfelsőbb Bíróság azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.

A felülvizsgálati kérelem alapos.

A felperes által indított kártérítési perben alkalmazandó anyagi jogi felelősségi szabály, a Ptk. 349. §-ának (1) és Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése határozza meg, hogy mely tények tekintetében kit terhel a bizonyítási kötelezettség. Ebből eredően a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése alapján a felperest terhelte annak a bizonyítása, hogy a II.r. alperes jogellenes magatartása miatt kára keletkezett: a túszejtés során az intézkedő rendőrök jogellenes magatartásával okozati összefüggésben keletkezett a pszichés károsodása.

Nem volt vitás az eljárás során, hogy a felperes kárának kialakulását - pszichés károsodás - ahogy azt az elsőfokú bíróság helyesen megállapította, több ok együttesen váltotta ki, és ezek között szerepel a gépjárműre, a II.r. alperes rendőrei részéről leadott lövések sora is. A felperes bizonyította, hogy a kára legalább részben, a parkolóban álló, majd onnan lassan kihaladó gépkocsira leadott nagyszámú lövés kiváltotta lelki teherrel van összefüggésben. Ezért a bíróságok helyesen vizsgálták, hogy a II.r. alperes alkalmazottai jogellenesen jártak-e el az adott helyzet megoldásánál, mert csak ebben az esetben állapítható meg a kártérítő felelőssége.

A közbiztonság és a belső rend védelmének biztosításához az állam megfelelő jogosítványokkal és eszközökkel ruházta fel a rendőrséget az Rtv-ben. A rendőrség működésének általános elvei és szabályai körében az arányosság követelményét az Rtv. a 15. §-ában határozza meg, amely szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel, vagy károkozással jár [Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése]. A bíróságok ezért helyesen vizsgálták, hogy a II.r. alperes az említett rendelkezések betartásával járt-e el a tettes elfogása érdekében végrehajtott akcióval.

Az arányosság vizsgálatánál annak volt jelentősége, hogy a rendőrök által leadott nagyszámú lövés, a lövések sora, a tárgyra leadott lövések alkalmasak voltak az autó elmenekülésének a megakadályozására, ugyanakkor közvetlenül és ténylegesen veszélyeztették az autóban túszként ülő felperes életét. Az említett követelmény azt jelenti, hogy az autó mozgásképtelenné tétele érdekében leadott lövések nem veszélyeztették más személyek testi épségét, életét. Az adott esetben pedig éppen ez a követelmény sérült.

Az alperes magatartásának megítélésénél az elsőfokú bíróság állapította meg helyesen, hogy a II.r. alperes megsértette az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdését. A parkolóban álló autóra a 2-3 méter távolságban, tehát közel álló rendőrök nagyszámú lövést adtak le, majd a lövések miatt sérült és ezért csak lassan haladó gépkocsira is még több lövést adtak le, miközben a gépkocsiban a tettesen kívül további két személy túszként tartózkodott. Éppen a gépkocsira leadott lövések nagy száma, de azok iránya és becsapódásuk a karosszériába is azt bizonyítja, hogy a II.r. alperes a számára előírt arányosság és szükségesség követelményét megsértette, mert nem volt figyelemmel a gépkocsiban tartózkodó túszer személyére.

Azt helyesen állapította meg a másodfokú ítélet, hogy a rendőröknek az intézkedés során az arányosság és szükségesség felmérésekor azt kellett mérlegelni, hogy az elkövetőt miként lehet megakadályozni a helyszín elhagyásában annak érdekében, hogy a túszerzés is minél gyorsabban befejeződjön. Nem annak van jelentősége az arányosság megítélésénél, hogy a II.r. alperes az Rtv-ben szabályozott lőfegyverhasználatot, vagy tárgyra leadott lövést alkalmazott, és annak során hány lövést adott le, hanem annak, hogy mindez úgy történt, hogy közben az autóban ülő felperes életveszélynek volt kitéve. Objektív lehetősége volt annak, hogy találat éri, az pedig, hogy ez nem történt meg, nem jelenti, hogy ne lett volna életveszélyben, s hogy ezt a felperes ne ismerte volna fel. Döntő jelentősége volt tehát annak - miként erre az elsőfokú ítélet indokolása helyesen utalt -, hogy a lövések nemcsak a gépkocsi kerekeit, a motor hűtőjét érték, hanem a motorháztetőt, a műszerfalat, a szélvédőt, ajtaját, ebből pedig látható, hogy a rendőrök aránytalanul sok és pontatlan lövést adtak le. A sértett tényleges veszélyeztetése megvalósult anélkül is, hogy a lövések sérülést okoztak volna, ugyanis a nagyszámú, indokolatlan és pontatlan lövés miatt a felperesben reális félelem alakult ki, amely az orvosszakértői vélemény megállapítása szerint a pszichés károsodás kialakulásának egyik oka volt.

Mindezeket figyelembe véve az elsőfokú ítélet jogszabálysértés nélkül foglalt állást abban, hogy a II.r. alperes kényszerintézkedése szükségesség és arányosság követelményét megsértette, ezáltal eljárása jogellenes volt, azzal kárt okozott és megalapozottan állapította meg a nem vagyoni kártérítés mértékét is, arra is figyelemmel, hogy a jogellenes intézkedés csak részben hatott közre a felperes kárának bekövetkezésében.

A kifejtettekre tekintettel a jogszabálysértő jogerős ítéletet a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint - tárgyaláson kívül hozott határozatával - a Pp. 275. §-ának (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A II.r. alperest a Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazott 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes

együttesen megállapított első- és másodfokú, valamint felülvizsgálati eljárási költségének a megfizetésére. A felperes költségmentessége folytán le nem rótt illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel az állam viseli.

Budapest, 2011. január 31.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Almásy Mária s.k. előadó bíró, Dr. Udvary Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági tisztviselő
HM